
КУЛЬТУРОЛОГІЯ

УДК 394.2(477.87)«1964/1991»

DOI <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2024.3.34>

Вароді Наталія Федорівна,
*габілітований доктор з історії, доцент,
професор кафедри історії та суспільних дисциплін
Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II
orcid.org/0000-0003-4175-4928
varadi.natalia@kmf.org.ua*

СВЯТА Й ФЕСТИВАЛІ В КУЛЬТУРНОМУ ЖИТТІ БЕРЕГОВОГО ТА РАЙОНУ (1964–1991 РР.)

Статтю присвячено культурному життю міста Берегового й району в період застою та перебудови в СРСР. Автор аналізує основні напрями розвитку культури, діяльність культурних установ, вплив радянської ідеології та особливості збереження національної культури угорської меншини. У роботі висвітлюється проведення численних фестивалів, концертів та інших культурних заходів у Береговому та районі. Особлива увага приділяється дням села й міста, які віддзеркалювали політичні та культурні прагнення радянського суспільства. Ці заходи демонстрували успіхи колгоспів, зміцнювали радянську ідентичність та відданість комуністичним ідеалам. Автор детально описує діяльність Палацу культури, який став центром культурного життя міста. Тут проводилися виставки, концерти, театральні вистави. Особлива увага приділяється розвитку народного театру Берегового та його репертуару. Аналізується творчість місцевих художників, зокрема Анни Горват, чії роботи були представлені на міжнародних виставках. Висвітлюється діяльність літературної студії та Угорського літературного клубу імені Дюлі Іллейша. Автор відзначає, що попри ідеологічний тиск у місті зберігалися елементи національної культури угорської меншини. Проводилися літературні вечори, поетичні конкурси, відкривалися меморіальні дошки угорським діячам культури. Особлива увага приділяється періоду перебудови, коли стало можливим більш вільне вираження національної ідентичності. Описується діяльність Товариства угорської культури Закарпаття (ТУКЗ), яке сприяло відродженню історичного минулого та плеканню національних традицій. У висновках автор підкреслює, що громадські заходи й свята в радянський період слугували інструментом просування радянських політичних та ідеологічних цілей, але водночас сприяли збереженню елементів національної культури і зміцненню згуртованості громади. Дослідження демонструє складну взаємодію офіційної радянської культури та національних культурних традицій в умовах багатонаціонального міста.

Ключові слова: Берегове, культурне життя, радянський період, угорська меншина, фестиваль, Палац культури, традиція.

Varodi Natalia,
*Dr. habil. in History, Associate Professor,
Professor at the Department of History and Social Sciences
Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education
orcid.org/0000-0003-4175-4928
varadi.natalia@kmf.org.ua*

HOLIDAYS AND FESTIVALS IN THE CULTURAL LIFE OF BEREHOVE AND ITS DISTRICT (1964–1991)

The article examines the cultural life of Berehove during the periods of «Stagnation» and «Perestroika» in the USSR. The author analyses the main directions of cultural development, the activities of cultural institutions, the influence of Soviet ideology, and the peculiarities of preserving the national culture of the Hungarian minority. The paper highlights numerous festivals, concerts, and other cultural events in Berehove. Special attention is paid to village and city days, which reflected the political and cultural aspirations of Soviet society. These events

demonstrated the successes of collective farms, strengthened Soviet identity, and promoted devotion to communist ideals. The author describes in detail the activities of the Palace of Culture, which became the centre of the city's cultural life. Exhibitions, concerts, and theatrical performances were held here. Particular attention is paid to the development of Berehove's people's theatre and its repertoire. The article analyses the work of local artists, particularly Anna Horvat, whose works were presented at international exhibitions. The activities of the literary studio and the Gyula Illyés Hungarian Literary Club are highlighted. The author notes that despite ideological pressure, elements of the national culture of the Hungarian minority were preserved in the city. Literary evenings, poetry competitions were held, and memorial plaques to Hungarian cultural figures were unveiled. Special attention is paid to the period of «Perestroika», when a freer expression of national identity became possible. The activities of the Transcarpathian Hungarian Cultural Association (KMKSZ) are described, which contributed to the revival of historical past and cultivation of national traditions. In the conclusions, the author emphasizes that public events and holidays during the Soviet period served as a tool for promoting Soviet political and ideological goals, but at the same time contributed to the preservation of elements of national culture and strengthening community cohesion. The study demonstrates the complex interaction of official Soviet culture and national cultural traditions in a multinational city.

Key words: Berehove, cultural life, Soviet period, Hungarian minority, festivals, Palace of Culture, tradition.

Постановка проблеми. Дослідження культурного життя Берегового у період застою та перебудови в СРСР є актуальним із кількох важливих причин. Перш за все, воно дасть змогу краще зрозуміти особливості розвитку багатонаціональної культури в умовах радянської системи. Окрім того, вивчення цього періоду допомагає простежити зародження та розвиток культурних процесів, які вплинули на формування сучасної культурної ідентичності регіону. Аналіз культурного життя Берегового того часу також дає можливість оцінити вплив радянської ідеології на культурні практики національних меншин. Зрештою, це дослідження може сприяти збереженню історичної пам'яті та культурної спадщини міста.

Основна проблема полягає у необхідності комплексно проаналізувати співіснування офіційної радянської культури та національних культурних традицій, а також вплив ідеологічних установок на проведення різноманітних культурних заходів окресленого періоду.

Аналіз досліджень та публікацій. Культурне життя Закарпаття 1964–1991 рр. загалом розглянув у підрозділах колективної монографії Р. Офіцинський (Вегеш, Фединець, ред., 2010, с. 367–381). Утім, свята й фестивалі в культурному житті Берегового та району відповідного періоду не ставали окремим предметом дослідження.

Мета дослідження – комплексно охарактеризувати культурне життя Берегового у 1960–1990 рр., включаючи вивчення основних напрямів розвитку культури, діяльності культурних установ, впливу радянської ідеології, особливостей збереження національної культури угорської меншини та оцінку змін

у період послаблення радянського режиму.

Виклад основного матеріалу. В умовах пом'якшення політичної атмосфери стала можливою поява все більшої кількості повідомлень і статей про минуле та історію закарпатських угорців. Так, про барвистий гобелен села Береги і про те, як його виготовляють, написав рецензію науковий співробітник обласного музею побуту та ландшафту Дюла Шуберт (Шуберт, 1965, с. 4). У великій статті окружна газета повідомила, наприклад, про перебування Шандора Петефі в Берегові та опублікувала вірш «Теплий полудень», який написав у Береговому видатний угорський поет (3 історії..., 1965, с. 4).

Модними були дні села й міста. Таке свято складалося не лише з веселощів. Це була нагода підбити підсумки та продемонструвати досягнення колгоспу, показати техніку, похвалити передовиків, спланувати подальші дії тощо (Кіш, 1965, с. 4). На святі було багато чужих народним звичаям елементів, але водночас могли виступати фольклорні ансамблі, традиційні колективи, хори, танцювальні ансамблі, до програм яких додавалося дедалі більше народних пісень і народних танців. Саме тоді бажано було проводити групові комсомольські весілля. У звичай увійшли групові іменини в клубних залах, якими всіляко хотіли замінити хрестини (Богош, 1971, с. 4).

1966 р. яскраво й урочисто пройшов III районний фестиваль інтернаціональної дружби. Відкрив святкове зібрання голова райвиконкому Ф. Ілку. Серед гостей були, зокрема, Шандор Гегедюш, секретар Вашарошнаменьського окружного комітету УСРП, делегації

з Чехословаччини й Долинського, Володимир-Волинського та Виноградівського районів (Дупелич, Камінський, Чанаді, 1966, с. 2–3). Уперше святкова частина фестивалю проходила на новозбудованій відкритій сцені (Оргкомітет, 1966, с. 4), яка відтоді стала ареною багатьох масових політичних і культурних заходів.

IV районний фестиваль інтернаціональної дружби, що відбувся 16–17 вересня 1967 р. на честь 50-річчя Великого Жовтня, пройшов зі звичною помпезністю та пишністю під гаслом «Будуємо комунізм у дусі інтернаціоналізму». 16 вересня о 21.00 відбулася смолоскипна хода, 17 вересня відбулися віче та святковий концерт у літньому театрі, а на міському стадіоні – спортивні змагання (Дупелич, Жбура, Камінський, Поляк, Чанаді, 1967, с. 1–4).

У жовтні 1967 р. Берегове відвідала мистецька делегація з Російської Федерації. Гостей і митців привітала начальник районного відділу культури В. Поляк. Були присутні, наприклад, секретар дирекції Спілки письменників СРСР С. Сартаков, поетеса М. Рум'янцева, художники Г. Орлова й С. Безкінська. У Будинку культури відбувся концерт за участю піаністки А. Яблонської – лауреата Міжнародного конкурсу піаністів у Парижі та Ріо-де-Жанейро, В. Громадського – співака, лауреата Міжнародного конкурсу Шумана, А. Беляєва – електро-баяніста та багатьох інших (Чанаді, 1967, с. 1–2).

5 грудня 1967 р. відзначалося 80-річчя від дня народження хірурга – головного лікаря Бертолона Ліннера, який отримав звання лікаря 1911 р. (Чанаді, 1967, с. 4). На його честь 9 грудня у великій залі Будинку культури святкове засідання відкрив доктор Шандор Фединець, професор, президент окружної організації Асоціації хірургів, і він першим привітав ювіляра. Привітали ювіляра Бертолона Ліннера й керівники району, міста, області та представники громадських організацій.

Навесні 1968 р. за сприяння поета Вільмоша Ковача, який за дорученням Закарпатського осередку Спілки письменників відвідав Берегове, літературну студію було реорганізовано у складі Червоного Прапора. Успіхи студійців можна було виміряти їхніми творами, опублікованими на літературних сторінках газети. Серед них відзначилися Тігамер Ференці, Магдаліна Фюзеші, Дердь Дупка, Давід Пірошка, Янош Паль, Анна Нетруфал, Бейла Кечкеш, Саболч

Туровці, Міклош Балог, Золтан Надь та багато інших. «Їхній творчості властивий пошук індивідуального тону, вони сміливіше підходять до більш серйозних тем, у їхніх віршах можна знайти оригінальні поетичні образи» (Богош, 1970, с. 4), – йдеться в рецензії, написаній про них.

7–8 серпня 1968 р. в рамках фестивалю «Ленінська дружба народів» до міста прибула престижна делегація. Гостями міста були відомі вчені, дослідники, філософи, письменники, художники, Герої Радянського Союзу. Серед них, зокрема, – С. Кульчицький, кандидат економічних наук, науковий співробітник Інституту економіки Академії наук УРСР. Амфітеатр був святково прикрашений, на сцені висіли прапори всіх 15 радянських республік, місцеві мешканці влаштували святкову виставу на честь гостей (Представники братніх..., 1968, с. 2–3).

У середині квітня 1969 р. з нагоди 50-річчя першої комуністичної робочої суботи в саду Дружби на українсько-угорському кордоні відбулися робітничий суботник і мітинг. У цьому також узяли участь перший секретар Березівського райкому КП України М. Семенюк та перший секретар Вашарошнаменського райкому УСРП Шандор Гегедюш (У саду дружби, 1969, с. 1). Поступово ці робочі суботи на кордоні стали своєрідним святом, і в них брало участь дедалі більше людей, адже саме тут можна було зустріти родичів, які живуть по той бік кордону.

У середині травня 1969 р. в Березівській середній школі імені Лайоша Кошута відбувся перший обласний конкурс з угорської мови та літератури. Членами журі конкурсу були, наприклад, професор Лайош Лервінц, керівник відділу Інституту лінгвістики Угорської академії наук, представники журналу «Угорська мова» і Дердь Бешенеі, доцент Університету Лоранда Етвеша. Головою журі був завідувач обласного відділу фольклору Степан Шуба. У трираундовій 10-годинній напруженій боротьбі березівчани не досягли успіху. Янош Палі (учень Батівської середньої школи, який посів друге місце) та Дердь Дупка (випускник Пийтерфолвівської середньої школи, який також посів друге місце у своїй віковій групі) виконали на конкурсі кожен зі своїх віршів із великим успіхом (Чанаді, 1969, с. 4). Перший

вірш Магдалини Фюзеші (учениці Березької середньої школи, яка змогла отримати четверте місце) був опублікований у районній газеті Берегового 1 травня 1969 р. під назвою «Підліткові мрії» (Фюзезі, 1969, с. 4).

Із нагоди проведення в Україні Тижня грузинської літератури, який проходив із метою зміцнити дружбу між українським і грузинським народами, до Берегового прибула делегація, у складі якої були, наприклад, поет і драматург Карло Каладзе, поет і прозаїк Константин Лордкіпанідзе. Із цієї нагоди в музеї Будинку дружби відбулася масштабна виставка (Чанаді, 1969, с. 3).

Із 1969 р. в Палаці культури проходило багато заходів та виставок. Однією з перших стала виставка Лариси та Івана Бровді, членів Спілки українських художників. Одними з перших виставку відвідали президент Дирекції Спілки художників СРСР, член-кореспондент Академії мистецтв Радянського Союзу, народний художник УРСР Катерина Беласова та Макс Бірштейн, відомий московський художник і критик. Тут часто можна було побачити високоякісні роботи членів Товариства образотворчого мистецтва СРСР, таких як Йозеф Гарані та Анна Горват. Чудові роботи Шандора-Роберта Ціхермана, Каталіни Кадаш, Йозефа Сливки, Петера Вереша, Шандора Імре, Дердя Яцини, Кароля Вейнрауха, Арпада Дердя, Ференца Шуби, Абрахама Соломона та Міклоша Делі також часто демонструвалися. Були окремі виставки домашнього текстилю Ельвіри Вешелені, вишиванок Каталіни Антонік, Іболі Дерцені та Йолани Гарані, які всі зробили багато для того, щоб зберегти в чистоті та любові традиційні, справжні берегівські народні декоративні елементи, які були би до вподоби усім (Чанаді, 1971, с. 4). Багато хто мав змогу помилуватися роботами Дердя Бенкьо, про творчість якого йдеться в одній зі статей: *«Відвідувачі виставки надовго затримуються перед картиною Дердя Бенкьо із зображенням старого селянина. Ця картина – одна з найкрасивіших на виставці. Вражає глибоке психологічне зображення постаті, впевненість його живопису»* (Чанаді, 1972, с. 4). Серед експонатів часто були жіночі портрети Роберта Зіхермана, пейзажі Іштвана Фабіана, металеві рельєфи Абрахама Соломона, різьблення по дереву Йолана Кіш, вишивки

Каталіни Антонік, керамічні композиції Марти Гісем та роботи інших художників.

Палац культури влаштував багато високоякісних, незабутніх заходів. Протягом пів року після відкриття тут виступали художні ансамблі з Москви, Ленінграда, Києва, Одеси, Латвії, Литви. Тут відбувся традиційний VI міжнародний фестиваль дружби за участю угорських і чехословацьких гостей, болгарського естрадного ансамблю, українського народного ансамблю пісні й танцю «Піддуклай» із Чехословаччини, ансамблю танцю «Будапешт» Угорської Народної Республіки, хору вчителів із Матесальки, тут зустрічали ансамбль із Дому профспілок у Ниредьгазі та багатьох інших гостей, яких майже неможливо перелічити. Народний театр Берегового запланував драму Костянтина Треньова під назвою «Любов Ярова» і вперше представив її тут на честь 100-річчя Леніна (Чато, 1970, с. 4). 27 акторів, серед яких – Йозеф Головач, Кароль Гелебан, Йозеф Кенде, Ерне Балог, Ервін Хентер, Маргіт Галанта, Каталін Васочик, Шандор Белаварі, зачарували глядачів (Шобер, 1996). Трохи згодом містяни змогли познайомитися з комедією Міклоша Дярфаша «Мишачий слід». Українському глядачеві було представлено музичну виставу «Гуцулова скрипка» та ін. Любителям мистецтва запропонували різноманітні гуртки (Шобер, 1970, с. 3). Відомим на все Закарпаття був гурт «Олімпія», який діяв на базі Палацу культури, а його керівником був Йозеф Жупан (Комсомольська..., 1970, с. 2).

Зайнятим святкуванням сторіччя Леніна в 1970 р. була більша частина міста. Звичайним явищем були конференції, паради любителів мистецтва, мітинги, культурні та спортивні заходи. Так, у січні в районному огляді гуртків мистецького спрямування брали участь усі навчальні заклади. У кожній школі було створено хор і танцювальний гурток, а в середній школі Кошута Лайоша – симфонічний оркестр під керівництвом Йозефа Густі (Шобер, 1970, с. 4). У жовтні 1969 р. відбулася перша репетиція Берегівського симфонічного оркестру під керівництвом Йозефа Густі, але невдовзі оркестр із 50 постійних учасників став одним із найкращих на Закарпатті. Окрім диригента, в успіх оркестру багато внесли Габор Ковач, Зіта Папп, Каталін Романські, Михайло Богдан, Елемер Сюч, Золтан Кедебец, Шандор

Прібілінський, Ласло Маркович, Ференц Смер та інші засновники оркестру. На обласному фестивалі ансамблів любителів мистецтва, організованому на честь сторіччя В.І. Леніна від дня його народження, вони здобули друге місце, випередивши мукачівських симфоністів, які мають давню історію й багатий репертуар (Чато, 1970, с. 4).

3 липня 1970 р. в Народному театрі була представлена п'єса «Мишачий слід» режисера Дюли Тілла з Мартою Товт у головній ролі, а всі актори зіграли чудово: Дюла Тілла, Йолан Погар, Йожеф Головач, Каталін Васовчик тощо. Після вдалої прем'єри через три дні мала відбутися ще одна вистава з аншлагом, але пожежна частина закрила Будинок культури в день вистави, оскільки підрядник не виконав обіцяні оздоблювальні роботи в зданій будівлі вчасно. Глядачі, які прийшли на виставу, повернулися додому розчаровані, викуплені квитки стали дійсними лише 12 вересня, коли Будинок культури знову відкрив свої двері (Шобер, 1996).

7 вересня 1971 р. було оголошено місяцем Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, з нагоди якого в місті побували артисти Сибірського державного російського народного хору (Відкриття місяця..., 1971, с. 2).

25–26 вересня 1971 р. відбувся VIII районний інтернаціональний фестиваль дружби, присвячений 50-річчю утворення Радянського Союзу, на якому були присутні представники майже всіх союзних республік. Так, із Москви прибула делегація фабрики «Червона Швея», з представниками з Казахстану, Грузії, Литви, Узбекистану, Молдови, Латвії, Киргизстану, Таджикистану, Вірменії, Туркменістану, Естонії, Азербайджанської РСР та інших союзних республік. Церемонія проходила на стадіоні, де один за одним виступали гості з Москви, Ленінграда, Вашарошнаменя, Требишова й Долини (Велике і незабутнє..., 1971, с. 1–3).

Народний театр Берегова розвивався. 10 березня 1972 р., відзначаючи 20-річчя його існування, Ласло Табі, чудовий угорський гуморист, представив «Особливий Всесвітній день», триактну комедію режисера Отто Шобера. На сцену також вийшли сам Отто Шобер, Дюла Тілл, Йолан Погар, Марта Товт, подружжя Вейнраухів – Каталін і Кароль, подружжя Кухар – Каталін і Янош, Магда Ноно, Іштван Ленерт,

Ержебет Форіш, Іштван Хоер та інші. Стильна декорація Анни Горват стала гідною атмосферою для виступу (Чанаді, 1972, с. 3).

28 червня 1972 р. в Палаці культури відбувся вокальний концерт дружби. Усі були вражені Томашем Хацкі (одним із переможців конкурсу «Хто що знає?» 1962 р. у класі флейтиста та інших категорій, який закінчив Будапештський медичний університет і працював у лікарні Угорської державної залізниці) та будапештським гуртом «Ех Antiquis» під його керівництвом (гурт виконував старовинні пісні, як видно з назви), на концерті також були присутні А. Мамонтов із Москви, В. Александров та І. Косирєв, а також шоу групи «Орбіта» (Чато, 1972, с. 3).

У серпні 1972 р. на честь 50-річчя існування Радянського Союзу на Закарпатті розпочалася низка свят мистецтва народів країни. На честь цього у відкритому театрі, прикрашеному прапорами та гербами союзних республік, відбувся перший спільний концерт Державного заслуженого ансамблю пісні й танцю Казахської РСР і Закарпатського державного народного хору. Церемонію привітав другий секретар райкому КПУ В. Ваш. Як завжди, на церемонії він наголосив на практичній важливості тісної дружньої співпраці. Так, наприклад, берегівський меблевий комбінат 1971 р. поставив робітникам Казахстану меблів на 112 тис руб.; учні ПТУ механізації сільського господарства № 2 щорічно надавали значну допомогу аграріям Казахстану в збиранні врожаю; 1971 р., наприклад, у радгоспах «Полтавський», «Чилійський» і «Кизилькульський» Чингірлауського району Уральської області працювало 45 механізаторів із Берегового; кілька осіб з району осіли на постійне проживання в Казахстані, а в Берегівському районі оселилися робітники казахської національності (Свято мистецтва..., 1972, с. 1–2).

Анна Горват, член Спілки образотворчих мистецтв Радянського Союзу, змогла провести два місяці в Юрмалі, поблизу Риги, у таборі художників Спілки образотворчих мистецтв 1970 р. і ще багато разів після цього. Роботи кераміста були представлені на бієнале малої скульптури в Будапешті, що проходило в жовтні – листопаді 1970 р., а також на міжнародній виставці високого рівня у Варшаві (Чанаді, 1972, с. 4). У грудні 1971 р. було створено Окружне товариство охорони пам'яток,

у якому Анна Горват відіграла видатну роль (Ревачко, 1972, с. 3). Кераміка Анни Горват була представлена також на першій національній виставці малої пластики, присвяченій 50-річчю утворення Радянського Союзу, що відкрилася у Москві. Теракотові фігури Анни Горват вразили відвідувачів виставки. Зокрема, схвалення глядачів отримали твори «Вишивальниці» і «Перевізник» (Брайковська, 1972, с. 4). 1977 р. 24 країни організували XV Міжнародну виставку медальєрного мистецтва, у якій узяли участь 75 художників із Радянського Союзу, серед них була й Анна Горват, яка з'явилася на виставці з табличкою «Місто Берегове». Це була вже друга виставка Міжнародної асоціації скульпторів-медальєрів, у якій художниця також успішно брала участь зі своїми роботами. Місто було представлено на виставці також роботами іншого художника – Шандора Зімерманна, який народився в Береговому, але на той час уже жив у Тольятті й у пам'ять угорського повстання селян 1514 р. створив монету «Довжа» (Балог, 1977, с. 4).

Твори Анни Горват вирізнялися красою й правдивістю зображення, а також високим ступенем професіоналізму в найшляхетнішому розумінні цього слова. Її роботи вдало вписувалися в інтер'єри помешкань, оскільки вирізнялися свіжістю виразу, оригінальністю та незалежністю, тому в багатьох квартирах Берегового були її роботи.

30 грудня 1972 р. після тривалих приготувань місто також відзначило 50-річчя Радянського Союзу. Серед іншого, у присутності багатьох тисяч людей перед Палацом культури відкрили пам'ятник В.І. Леніну, авторами якого були скульптори О. Ковальов, В. Агибалов, Я. Рик, а також архітектор В. Гнездилов. Зі святковою промовою виступили перший секретар райкому КПУ Микола Семенюк, голова облвиконкому Василь Русин. Була присутня делегація округу Вашарошнамень Угорської Народної Республіки, а також делегація службовців із Терещівського округу Чехословаччини та ін. (Пам'ятник Леніну, 1973, с. 2). У витратах на спорудження статуї брали участь і містяни, кожен мав вкласти по 3 руб. (Балог, 1992, с. 87).

1975 р. у центрі уваги була 30-та річниця закінчення Другої світової війни. Ювілею було присвячено багато політичних і культурних заходів. Фестиваль народних талантів, що

відбувся із цієї нагоди в Ужгороді 23 березня 1975 р., був великою подією для мешканців Берегового (Загрійчук, 1975, с. 2–3). Після параду виступили таланти, ансамблі та солісти міста, наприклад ансамбль пісні й танцю меблевого комбінату «Дружба», районний танцювальний колектив учителів (ансамбль був створений нещодавно, але завдяки грамотній та сумлінній роботі його керівника Лайоша Бундаша танцюристи досягли високого художнього рівня), симфонічний оркестр середньої школи Лайоша Кошута, духовий оркестр Міського торгового товариства під керівництвом Йозефа Ороса, а також дитячий хор середньої школи № 2 та ін. (Коробчак, 1974, с. 4).

100-річчя від дня народження Ендре Аді було широко оцінено. Проводилися численні літературні вечори та поетичні конкурси. Варто було відзначити статті про поета перекладачів Гізелли Дравай, Марії Пунько, Ласло Дерке, Юрія Скробінця та Івана Петроца (Дравай, 1977, с. 4; Пунько, 1977, с. 4; Дерке, 1977, с. 3; Скробінець, 1977, с. 4).

У газеті були надруковані перші вірші Кароя Ласловича Балла («Заперечую»), Еви Фінти («Пише дощ») та інших молодих поетів (Літературна сторінка..., 1977, с. 4).

На превелику радість великої армії книголюбів, міська бібліотека, де було представлено майже 60 тис книг, відкрилася за адресою: вулиця Декабристів, 22 (колишня будівля Народного суду). Вона мала гарно оздоблену меблями читальну залу на 30 осіб і проводила багато заходів, які організувала бібліотекар Клара Гудак (Худак, 1977, с. 3).

16 червня 1980 р. гостями II фестивалю мистецтв народної дружби були видатні артисти Радянського Союзу Анатолій Солов'яненко, Микола Кондратюк, Юрій Гуляєв, учасники Тбіліської Рив'єри Грузинської РСР, учасники вокально-інструментального ансамблю Київської державної філармонії, заслужений артист УРСР Микола Гнатюк та ін. (Чанаді, 1981, с. 1).

У квітні 1981 р. до 111-річчя від дня народження Леніна в Палаці культури відкрилася виставка робіт Жужі Ортутая, Каталін Кадаш, Маріанни Профус: текстиль, кераміка, монети. Було продемонстровано зокрема теракотові скульптури та монети Ж. Ортутая «Вільний час» та керамічні композиції «Сланці», «Квіти». Можна було переглянути графіку

К. Кадаш «Мій учитель Д. Г.», графіку «Чисті джерела І. П.», малюнки «Зустріч», «Блакитний автопортрет», якими відвідувачі могли помилуватися. Вишиванки, ткани вироби та композиції М. Профус, виконані в техніці макраме, засвідчили майстерність автора (Костак, 1981, с. 4).

26–27 вересня 1981 р. відбувся XVIII районний фестиваль інтернаціональної дружби, на якому були присутні вихідці майже з усіх союзних республік; на спортивному святі, організованому на стадіоні, були представлені спортивні команди, авіамоделісти, мотофутболісти, парашутисти. Увечері молодь міста проводила святкування на танцювальній площі на березі Верке. У рамках фестивалю біля магазину «Ювілейний» відкрилася виставка народного господарства, де продемонстрували продукцію меблевої фабрики, деревообробного комбінату, дослідного заводу діагностичного та гаражного обладнання, швейної фабрики, майолікової фабрики, консервного заводу й харчового комбінату (Плоди дружби, 1981, с. 1–4). Також у рамках фестивалю відкрили молодіжну дискотеку «Глобус» і кафе-бар «Сніжинка».

11 квітня 1981 р. Народний театр представив п'єсу Дюли Іллейша «Бал бліх» за участю Отто Шобера, Марти Товт, Магдаліни Петрович, Ференца Товт, Іштвана Береша, Андраша Тракслера, Дюли Тіла, Арпада Далмаї, Анни Надаш, Бейли Надь, Ержебет Бочкаї та інших акторів. Бейла Надь створив партитуру та підібрав народну музику для твору. На честь XXVI з'їзду ЦК КППС влаштовано виставу, яку бачили також журі республіканського огляду в столиці, але їм не сподобалося, бо вони не розуміли угорської, а також не розуміли саму суть вистави й хотіли бачити на сцені не угорських селян у штанах, а якусь ідеологічну виставу про робітничий клас, пройнятий комуністичним ідеалізмом. Не було в постановці ні секретаря партії, ні керівного працівника, ні партійних зборів. Вистава йшла кілька разів по всьому Закарпаттю, а також була представлена 25 березня 1982 р. на честь Всесвітнього дня театру з великим успіхом (Шобер, 2000, с. 120–122).

Після зустрічі в Саду Дружби, який став уже традиційним місцем для цього заходу, 25–26 вересня 1982 р. відбувся XIX фестиваль дружби, присвячений 60-річчю заснування Радянського Союзу. Були присутні гості майже з усіх союзних республік (Горват, 1982, с. 1;

Чанаді, 1982, с. 1–4). На фестиваль прибув реставратор старовинних автомобілів із Москви Олександр Ломаков, який представив на стадіоні 14 старих автомобілів і 11 мотоциклів, які їхали з Москви протягом чотирьох днів і разом зі своїм власником знялися в 23 фільмах. Серед них марки «Кадилак», «Мерседес-Бенц», «Хорг-853», «Сітроен», «Пікард» (Папіш, 1982, с. 4).

5 червня 1983 р. в амфітеатрі виступали симфонічний оркестр Львівської філармонії, Анатолій Литвинов, московський співак Йосип Кобзон, джазовий ансамбль «Діапазон» Калінінградської філармонії, Валерій Леонтьєв із Москви, «Делібаб» із Дніпропетровська та багато інших, які зібрали тисячі людей на сцену просто неба (Горват, 1974, с. 1).

У червні 1984 р. в рамках Берегівської обласної організації Національного товариства книголюбів (НТК) було засновано Угорський літературний клуб імені Дюли Іллейша, який став першою закарпатською громадською організацією з 1945 р., котра займалася не лише літературою, а й політичними та громадськими питаннями під керівництвом Арпада Далмая (Далмай, 2000, с. 38–40). Найважливішим завданням клубу було плекати літературні традиції Берегового й району, увічнювати пам'ять письменників і поетів, які тут проживали, проводити книжкові та образотворчі виставки (Радванці, 2002). Клуб імені Дюли Іллейша діяв до заснування Організації ТУКЗ Берегівського району 19 березня 1989 р., оскільки він був об'єднаний із нею, але її культурною діяльністю тривалий час керували колишні члени клубу (Лайош, 2021).

На початку жовтня 1984 р. однією з визначних пам'яток XXI районного фестивалю дружби інтернаціоналістів стала виставка робіт фотоаматорів у холі Будинку культури (Фюзеші, 1984, с. 4).

18–20 жовтня 1984 р. на Закарпатті відбулися Дні Східної Словаччини. Із цієї нагоди в Будинку культури відбувся концерт духового оркестру «Кодурка» Кошицького металургійного комбінату (Чанаді, 1984, с. 1).

У грудні 1984 р. на Закарпатті відзначалися дні Північно-Осетинської Автономної Республіки (Дні Північно-Осетинської..., 1984, с. 1). Із цієї нагоди в місті виступив Державний ансамбль народного танцю Північної Осетії «Алан» (Мішка, 1984, с. 1).

На Різдво 25 грудня 1986 р. відбулося перше в місті Зимове свято на відкритій сцені, де діти зустріли Діда Мороза та Снігуроньку (Ласкаво просимо..., 1986, с. 4).

28 листопада 1987 р. в урочистій обстановці було відкрито меморіальну дошку Ш. Петефі роботи Жужі Ортутай, розміщену на стіні будинку Площі Героїв № 1, колишнього готелю «Лев». У ніч із 12 на 13 липня 1847 р. у цій будівлі зупинявся Шандор Петефі під час подорожі до Верхньої Угорщини (Чанаді, 1987, с. 4; Чанаді, 1988, с. 4). У січні 1988 р. до 165-ї річниці від дня народження поета в колишньому гостьовому будинку Лева було урочисто відкрито меморіальну кімнату Ш. Петефі (Далмай, 1988, с. 4).

Фестивалі завжди були пов'язані з якоюсь політичною подією, тому мали політичне забарвлення, але вони давали мешканцям міста різноманітний, якісний досвід. Берегівчани з нетерпінням чекали цих свят. Виставки образотворчого мистецтва, пов'язані з фестивалями, й святкова програма збирали багато людей, вільних місць не залишалося. У цей час справді вирізнялися колективи художньої самодіяльності під керівництвом Отто Шобера, Деже Лізака, Ференца Станковича, Йожефа Густі, Бейли Надя, Василя Поляка та ін., які потішили публіку високоякісним шоу, але чимало іноземних виконавців також відвідали цю подію (Чанаді, 2004, 254).

Відродження історичного минулого, плекання традицій, установлення та відновлення пам'ятників, відкриття пам'ятних дошок знову стали можливими завдяки праці ТУКЗ. Під час послаблення радянської системи ТУКЗ організувало свої національні свята майже п'ятдесят років по тому, і завдяки його заступництву угорці знову могли використовувати свої національні символи. Майже в усіх угорських населених пунктах 15 березня публічно відзначали пам'ять із тисячами учасників. У Береговому літературний гурток Дюли Ілейша та гурток Ш. Петефі середньої школи № 4 імені Лайоша Кошута представили літературну збірку в культурному центрі. Після цього встановили меморіальну дошку Петефі та поклали вінки на могилу 48-річного ветерана Дердя Екеля (Вшанування пам'яті..., 1989, с. 6).

14 жовтня 1989 р. голова парламенту Угорщини Мат'яш Сюреш урочисто відкрив

у Береговому погруддя Дюли Ілейша, яке подарувала закарпатському місту через заступництво Арпада Дальмая Соціалістична бригада ім. Дюли Ілейша при пивоварні «Каменоломня» (один із дідусів Ілейша по материнській лінії працював на цій фабриці)¹.

Символічне значення мав День Європи, який відбувся в Саду Дружби 18 серпня 1990 р. (Далмай, 1990) із гаслом «За відкриті кордони в Європі», який організували ТУКЗ та УДФ. На заході був присутній державний секретар Томаш Катона, мати якого народилася в Оросієві на Закарпатті, а прадід був священником у Великому Паладі (Манкович, 1991, с. 9).

Висновки. У радянські часи після смерті Й.В. Сталіна на Закарпатті проводилося багато фестивалів, концертів та культурних заходів. Популярними були дні села та міста. Ці заходи мали особливе значення в радянський період і багато в чому віддзеркалювали політичні й культурні намагання радянського суспільства. Ці заходи зазвичай відзначали життя сільських громад і сприяли їх згуртованості та поширенню радянської ідеології й заохочували до колективної праці. Однією з головних цілей днів села та міста, а також фестивалів була демонстрація успіхів колгоспів і радянського сільського господарства. Ці заходи часто включали паради, культурні програми та різноманітні змагання. Окрім демонстрації продуктів місцевого виробництва, метою цих заходів було також зміцнити радянську ідентичність та відданість комуністичним ідеалам.

У програми днів сіл та міст включалися: культурно-розважальні програми, наприклад музичні й танцювальні вистави; спортивні змагання: місцеві спортсмени змагалися в різних видах спорту, що також зміцнювало дух громади; виставки: демонстрували результати місцевої промисловості та сільського господарства, де нагороджувалися найкращі продукти й виробники; політична частина: виступи політичних лідерів або місцевих чиновників, які часто прославляли сильні боки і досягнення соціалізму та радянської держави.

¹ Мат'яш Сюреш також увійшов до складу опікунської ради Фонду Берегівського угорського національного театру імені Дюли Ілейша, тому постійно спостерігав за роботою першої професійної угорської трупи на Закарпатті. Після 1989 р. він кілька разів відвідував Берегове, двічі був урочистим промовцем на вшануванні пам'яті 15 березня. Як президент Громадського фонду Ілейш, він постійно підтримував культурні організації (Подяка д-ру..., 1997, с. 1).

Отже, громадські заходи й свята передусім слугували інструментом просування радянських політичних та ідеологічних цілей й зміцнення згуртованості громади.

Список використаних джерел:

1. Балог, І. (1977). Монети Анни Горват у Будапешті. *Вереш засло / Червоний прапор*, 13 грудня, Без вип. (147), 4.
2. Балог, Ш. (1992). *Приречені долею*. Ужгород – Будапешт: Галерея.
3. Богош, К. (1970). До нових, творчих успіхів. *Вереш засло / Червоний прапор*, 8 січня, 26 (3), 4.
4. Богош, К. (1971). Без назви. *Вереш засло / Червоний прапор*. 30 березня, 27 (37), 4.
5. Брайковська, В. (1972). Роботи Анни Горват на національній виставці. *Вереш засло / Червоний Прапор*, 25 березня, 28 (37), 4.
6. Вегеш, М., Фединець, Ч., ред. (2010). *Закарпаття 1919–2009 років: історія, політика, культура*. Ужгород: Ліра.
7. Відкриття місяця РРФСР м. Берегово (1971). *Вереш засло / Червоний прапор*, 11 вересня, 27 (18), 2.
8. Велике і незабутнє свято інтернаціональної дружби. (1971). *Вереш засло / Червоний прапор*, 28 вересня, 27 (115), 1–3.
9. Вшанування пам'яті за кордоном. Святкували і на Закарпатті (1989). *Нийнсободиаг / Свобода народу*, 16 березня, XVII (64), 6.
10. Горват, М. (1974). У душі братської дружби. *Вереш засло / Червоний прапор*, 7 червня, Без вип. (68), 1.
11. Горват, М. (1982). «Жива пам'ятка братерських стосунків». Збір урожаю яблук в саду радянсько-угорської дружби імені Леніна В. І. *Вереш засло / Червоний прапор*, 28 вересня, Без вип. (119), 1
12. Далмай, А. (1988). Відкрито меморіальну кімнату Петефі. *Вереш засло / Червоний прапор*, 23 січня, 10, 4.
13. Далмай, А. (1990). День Європи в Саду дружби. *Вереш засло / Червоний прапор*, 16 серпня, Без вип. (97/6370), 1.
14. Далмай, А. (2000). Угорська культура на Берегівщині. Коментар і додаток до дослідження Д. Карой Балла. *Трансільванська Угорщина. Форум угорців за кордоном*, XI (42), 38–40.
15. Дерке, Л. (1977). Вшанування поета. *Вереш засло / Червоний прапор*, 26 листопада, 140, 3.
16. Дні Північно-Осетинської АРСР в нашій області. (1984). *Вереш засло / Червоний прапор*. 1 грудня, Без вип. (148), 1.
17. Дравай, І. (1977). Людина в нелюдності. *Вереш засло / Червоний прапор*, 22 листопада, Без вип. (138), 4.
18. Дружба між двома братніми народами непорушна. Перебування в Берегові літературно-мистецьких чинників Російської Федерації. (1967). *Вереш засло / Червоний прапор*, 14 жовтня, 23 (123), 1–2.
19. Дупелич, Р., Жбура, М., Камінський, Е., Поляк, В., Чанаді, Д. (1967). Під прапором братства. Святкування ІV районного фестивалю інтернаціональної дружби в м. Берегово. *Вереш засло / Червоний прапор*, 19, 23 (112), 1–4.
20. Дупелич, Р., Камінський, Е., & Чанаді Д. (1966). Святкування ІІІ районного фестивалю інтернаціональної дружби в м. Берегово, організованого на честь Національного дня працівників сільського господарства. *Вереш засло / Червоний прапор*, 11 жовтня, (121), 2–3.
21. З історії рідного міста. Петефі в Берегові. (1965). *Вереш засло / Червоний прапор*, 16 лютого, 21 (20), 4.
22. Загрійчук, П. (1975). Свято народних талантів. Регіональний огляд мистецьких ансамблів Берегівського району. *Вереш засло / Червоний прапор*. 25 березня, 36, 2–3.
23. Кіш, К. (1965). Село святкувало. *Вереш засло / Червоний прапор*. 28 вересня, 21 (116), 4.
24. Комсомольська молодіжна сторінка (1970). *Вереш засло / Червоний прапор*, 10 лютого, 26 (17), 2.
25. Коробчак, Л. (1974). Шлях до мистецтва. *Вереш засло / Червоний прапор*, 25 травня, 61, 4.
26. Костак, І. (1981). Перспективний розвиток. *Вереш засло / Червоний прапор*, 28 квітня, Без вип. (50), 4.
27. Лайош, М. (2021). Був колись угорський літературний клуб ім. Дюлі Йїєша в Берегові. *Карпатоліо*, 10 квітня, 1052. URL: <http://surl.li/vprmegw>
28. Ласкаво просимо на свято зими! (1986). *Вереш засло / Червоний прапор*. 30 грудня, Без вип. (156), 4.
29. Літературна сторінка / Irodalmi oldal (1977). *Вереш засло / Червоний прапор*, 3 грудня, Без вип. (143), 4.
30. Манкович, (1991). Я тут завжди багатію. Інтерв'ю з державним секретарем закордонних справ Тамашем Катаною. *Карпатоліо, червень, ІІ (11)*, 9.
31. Мішка, М. (1984). Наш гість Алан. *Вереш засло / Червоний прапор*, 4 грудня, Без вип. (149), 1.
32. Оргкомітет. (1966). Національний день працівників сільського господарства та порядок проведення ІІІ районного фестивалю інтернаціональної дружби. *Вереш засло / Червоний прапор*, 6 жовтня, 22 (119), 4.
33. Пам'ятник Леніну відкрили! (1973). *Вереш засло / Червоний прапор*, 1 січня, 29 (1), 2.
34. Папіш, М. (1982). Власник автомобіля matuzsalems. *Вереш засло / Червоний прапор*. 23 жовтня, Без вип. (130), 4.
35. Плоди дружби. (1981). *Вереш засло / Червоний прапор*, 29 вересня, 119, 1–4.
36. Подяка д-ру Матгяшу Сюреш. (1997). *Берегі гірлоп / Березький вісник*, 18 вересня, 69, 1.

37. Представники братніх республік – улюблені гості берегівчан. Фестиваль «Ленінська дружба народів СРСР» у Берегівському районі. (1968). *Вереш засло / Червоний прапор*, 10 серпня, 24 (94), 2–3.
38. Пунько, М. (1977). Я живу в молодих серцях. *Вереш засло / Червоний прапор*, 22 листопада, Без вип. (138), 4.
39. Радванці. (2002). Дюла Ілейш народився сто років тому. Поет знайшов дім і в Берегові. *Карпати Ітоз Со*, 1 листопада, 157–158 /16470–16471 (14).
40. Ревачко, М. (1972). Охорона пам'яток є важливою справою. *Вереш засло / Червоний прапор*, 18 липня, 28 (86), 3.
41. Свято мистецтва на Закарпатті. (1972). *Вереш засло / Червоний прапор*, 26 серпня, 28 (103), 1–2.
42. Скробінець, Ю. (1977). Відкриття Аді. *Вереш засло / Червоний прапор*, 26 листопада, Без вип. (140), 4.
43. У саду дружби. (1969). *Вереш засло / Червоний прапор*, 15 квітня, 25 (45), 1.
44. Фюзезі, М. (1969). Підліткові мрії. *Вереш засло / Червоний прапор*, 1 травня, 25 (52), 4.
45. Фюзезі, М. (1984). Огляд аматорів. *Вереш засло / Червоний прапор*, 4 жовтня, 123, 4.
46. Худак, К. (1977). Бібліотека переїхала. *Вереш засло / Червоний прапор*. 13 грудня, Без вип. (147), 3.
47. Чанаді, Д. (1967). П'ятдесят шість років на операційному столі. *Вереш засло / Червоний прапор*, 5 грудня, 23 (144), 4.
48. Чанаді, Д. (1969). Навчатися граючи та розважаючись. *Вереш засло / Червоний прапор*, 15 травня, 25 (56), 4.
49. Чанаді, Д. (1971). Наші художники для партійного з'їзду. *Вереш засло / Червоний прапор*, 30 березня, 27 (37), 4.
50. Чанаді, Д. (1972). Мистецтво – у просторі розміром з долоню. *Вереш засло / Червоний прапор*, 15 січня, 28 (7), 4.
51. Чанаді, Д. (1972а). На виставці самодіяльних художників. *Вереш засло / Червоний прапор*, 27 квітня, 28 (51), 4.
52. Чанаді, Д. (1981). Велике свято мистецтва в амфітеатрі. *Вереш засло / Червоний прапор*, 16 червня, Без вип. (71), 1.
53. Чанаді, Д. (1982). XIX районного фестивалю інтернаціоналістів Дружба. *Вереш засло / Червоний прапор*, 28 вересня, Без вип. (119), 1–4.
54. Чанаді, Д. (1984). До днів східнословачької частини ЧССР, які відбудуться на нашій території. *Вереш засло / Червоний прапор*, 4 жовтня, Без вип. (123), 1.
55. Чанаді, Д. (1987). Відбулося урочисте відкриття меморіальної дошки Петефі. *Вереш засло / Червоний прапор*. 3 грудня, 145, 4.
56. Чанаді, Д. (1988). До 165-ї річниці від дня народження Шандора Петефі. *Вереш засло / Червоний прапор*, 1 січня, 1, 4.
57. Чанаді, Д. & Табі, Л. (1972). Особливий всесвітній день. *Вереш засло / Червоний прапор*, 16 березня, 28 (33), 3.
58. Чанаді, Д. (2004). *У вирі доленосних років*. Ужгород, ПоліПринт.
59. Чанаді, Д. (1969). У теплій, дружній атмосфері. *Вереш засло / Червоний прапор*, 20 травня, 25 (58), 1, 3.
60. Чато, Д. (1969). Великий успіх молодих художників. *Вереш засло / Червоний прапор*, 19 червня, 25 (71), 4.
61. Чато, Д. (1970). Наша гордість: Берегівський симфонічний оркестр. *Вереш засло / Червоний прапор*, 31 січня, 26 (13), 4.
62. Чато, Д. (1970). Ярова Любов, *Вереш засло / Червоний прапор*, 23 квітня, 26 (48), 4.
63. Чато, Д. (1972). Десять хвилин із Тамашем Гацьки. *Вереш засло / Червоний прапор*, 1 липня, 28 (79), 3.
64. Шобер, О. (1996). *Перед сценою, за нею, без неї*. Ужгород – Будапешт: Інтермікс.
65. Шобер, О. (1970). Огляд шкільних поціновувачів мистецтва. *Вереш засло / Червоний прапор*, 6 січня, 26 (2), 4.
66. Шобер, О. (1970). Сорок тисяч глядачів. *Вереш засло / Червоний Прапор*, 1 січня, 26 (1), 3.
67. Шуберт, Д. (1965). Березьке кольорове ткацтво. *Вереш засло / Червоний прапор*, 16 жовтня, 21 (124), 4.

References:

1. Baloh, I. (1977). Monety Anny Horvat u Budapeshti [Coins of Anna Horvat in Budapest]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*, 13 hrudnia, Bez vyp. (147), 4. [in Ukrainian].
2. Baloh, Sh. (1992). *Pryrecheni doleiu [Doomed by Fate]*. Uzhhorod – Budapesht: Halereia. [in Ukrainian].
3. Bohosh, K. (1970). Do novykh, tvorchykh uspikhiv [Towards New, Creative Successes]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*, 8 sichnia, 26 (3), 4. [in Ukrainian].
4. Bohosh, K. (1971). Bez nazvy [Untitled]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*. 30 bereznia, 27 (37), 4. [in Ukrainian].
5. Braikovska, V. (1972). Roboty Anny Horvat na natsionalnii vystavtsi [Works of Anna Horvat at the National Exhibition]. *Veresh zaslo / Chervonyi Prapor*, 25 bereznia, 28 (37), 4. [in Ukrainian].

-
6. Vehesh, M., Fedynets, Ch., red. (2010). *Zakarpattia 1919–2009 rokiv: istoriia, polityka, kultura [Transcarpathia 1919–2009: History, Politics, Culture]*. Uzhhorod: Lira. [in Ukrainian].
 7. Vidkryttia misiatsia RRFSR m. Berehovo [Opening of the RSFSR Month in Berehovo] (1971). *Veresh zaslo / Chervonyi prapor, 11 veresnia, 27 (18), 2*. [in Ukrainian].
 8. Velyke i nezabutnie sviato internatsionalnoi druzhby [Great and Unforgettable Celebration of International Friendship]. (1971). *Veresh zaslo / Chervonyi prapor, 28 veresnia, 27 (115), 1–3*. [in Ukrainian].
 9. Vshanuvannia pamiaty za kordonom. Sviatkuvaly i na Zakarpatti [Commemoration Abroad. Celebrated in Transcarpathia as Well] (1989). *Nyipszobodshah / Svoboda narodu, 16 bereznia, XVII (64), 6*. [in Ukrainian].
 10. Horvat, M. (1974). U dusi bratskoi druzhby [In the Spirit of Brotherly Friendship]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor, 7 chervnia, Bez vyp. (68), 1*. [in Ukrainian].
 11. Horvat, M. (1982). «Zhyva pamiatka braterskykh stosunkiv». Zbir urozhaiu yabluk v sadu radiansko-uhorskoï druzhby imeni Lenina V. I. [«Living Memorial of Brotherly Relations». Apple Harvest in the Lenin Soviet-Hungarian Friendship Garden]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor, 28 veresnia, Bez vyp. (119), 1* [in Ukrainian].
 12. Dalmai, A. (1988). Vidkryto memorialnu kimnatu Petefi [Petefi Memorial Room Opened]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor, 23 sichnia, 10, 4*. [in Ukrainian].
 13. Dalmai, A. (1990). Den Yevropy v Sadu druzhby [Europe Day in the Friendship Garden]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor, 16 serpnia, Bez vyp. (97/6370), 1*. [in Ukrainian].
 14. Dalmai, A. (2000). Uhorska kultura na Berehivshchyni. Komentar i dodatok do doslidzhennia D. Karoi Balla [Hungarian Culture in Berehovo Region. Commentary and Addition to D. Karoly Balla's Research]. *Transilvanska Uhorschchyna. Forum uhortsiv za kordonom, XI (42), 38–40*. [in Ukrainian].
 15. Dierke, L. (1977). Vshanuvannia poeta [Honoring the Poet]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor, 26 lystopada, 140, 3*. [in Ukrainian].
 16. Dni Pivnichno-Osetynskoi ARSR v nashii oblasti [Days of North Ossetian ASSR in Our Region]. (1984). *Veresh zaslo / Chervonyi prapor. 1 hrudnia, Bez vyp. (148), 1*. [in Ukrainian].
 17. Dravai, G. (1977). Liudyna v neliudianosti [Man in Inhumanity]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor, 22 lystopada, Bez vyp. (138), 4*. [in Ukrainian].
 18. Druzhba mizh dvoma bratnimy narodamy neporushna. Perebuvannia v Berehovi literaturno-mystetskykh chynnykiv Rosiiskoi Federatsii [The Friendship between two Brotherly Peoples is Unbreakable. Stay of Literary and Artistic Figures of the Russian Federation in Berehovo]. (1967). *Veresh zaslo / Chervonyi prapor, 14 zhovtnia, 23 (123), 1–2*. [in Ukrainian].
 19. Dupelych, R., Zhbura, M., Kaminskyi, E., Poliak, V., & Chanadi, D. (1967). Pid praporom bratstva. Sviatkuvannia IV raionnoho festyvaliu internatsionalnoi druzhby v m. Berehovo [Under the Banner of Brotherhood. Celebration of the IV District Festival of International Friendship in Berehovo]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor, 19, 23 (112), 1–4*. [in Ukrainian].
 20. Dupelych, R., Kaminskyi, E., & Chanadi D. (1966). Sviatkuvannia III raionnoho festyvaliu internatsionalnoi druzhby v m. Berehovo, orhanizovanoho na chest Natsionalnogo dnia pratsivnykiv silskoho hospodarstva [Celebration of the III District Festival of International Friendship in Berehovo, Organized in Honor of the National Day of Agricultural Workers]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor, 11 zhovtnia, (121), 2–3*. [in Ukrainian].
 21. Z istorii ridnogo mista. Petefi v Berehovi [From the History of the Native City. Petefi in Berehovo]. (1965). *Veresh zaslo / Chervonyi prapor, 16 liutoho, 21 (20), 4*. [in Ukrainian].
 22. Zahriichuk, P. (1975). Sviato narodnykh talantiv. Rehionalnyi ohliad mystetskykh ansambliv Berehivskoho raionu [Festival of Folk Talents. Regional Review of art Ensembles of Berehovo District]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor, 25 bereznia, 36, 2–3*. [in Ukrainian].
 23. Kish, K. (1965). Selo sviatkuvalo [The Village Celebrated]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor, 28 veresnia, 21 (116), 4*. [in Ukrainian].
 24. Komsomolska molodizhna storinka [Komsomol Youth Page] (1970). *Veresh zaslo / Chervonyi prapor, 10 liutoho, 26 (17), 2*. [in Ukrainian].
 25. Korobchak, L. (1974). Shliakh do mystetstva [Path to Art]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor, 25 travnia, 61, 4*. [in Ukrainian].
 26. Kostak, I. (1981). Perspektyvnyi rozvytok [Perspective Development]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor, 28 kvitnia, Bez vyp. (50), 4*. [in Ukrainian].
 27. Laiosh, M. (2021). Buv kolys uhorskyi literaturnyi klub im. Diuly Iiesha v Berehovi [There Was Once a Hungarian Literary Club Named after Gyula Illyés in Berehovo]. *Karpatolio, 10 kvitnia, 1052*. URL: <http://surl.li/vpmegw> [in Ukrainian].

28. Laskavo prosymo na sviato zymy! [Welcome to the Winter festival!] (1986). *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*. 30 hrudnia, Bez vyp. (156), 4. [in Ukrainian].
29. Literaturna storinka / Irodalmi oldal [Literary Page] (1977). *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*, 3 hrudnia, Bez vyp. (143), 4. [in Ukrainian].
30. Mankovych. (1991). Ya tut zavzhdy bahatiiu. Interviu z derzhavnym sekretarem zakordonnykh sprav Tamashem Katonoiu [I Always Get Richer Here. Interview with State Secretary for Foreign Affairs Tamás Katona]. *Karpatolio, cherven, II (11)*, 9. [in Ukrainian].
31. Mishka, M. (1984). Nash hist Alan [Our Guest Alan]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*, 4 hrudnia, Bez vyp. (149), 1. [in Ukrainian].
32. Orhkomitet. (1966). Natsionalnyi den pratsivnykiv silskoho hospodarstva ta poriadok provedennia III raionnoho festyvaliu internatsionalnoi druzhby [National Day of Agricultural Workers and the Order of the III District Festival of International Friendship]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*, 6 zhovtnia, 22 (119), 4. [in Ukrainian].
33. Pamiatnyk Leninu vidkryly! [Lenin Monument Unveiled!] (1973). *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*, 1 sichnia, 29 (1), 2. [in Ukrainian].
34. Papish, M. (1982). Vlasnyk avtomobilia matuzalems [Owner of a Methuselah Car]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*. 23 zhovtnia, Bez vyp. (130), 4. [in Ukrainian].
35. Plody druzhby [Fruits of Friendship]. (1981). *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*, 29 veresnia, 119, 1–4. [in Ukrainian].
36. Podiaka d-ru Matiashu Sziuresh [Thanks to Dr. Mátyás Szűrös]. (1997). Beregi hirlop / Berezkyi visnyk, 18 veresnia, 69, 1. [in Ukrainian].
37. Predstavnyky bratnykh respublik – uliubleni hosti berehivchan. Festyval «Leninska druzhba narodiv SRSR» u Berehivskomu raioni [Representatives of Brotherly Republics – Favorite Guests of Berehovo Residents. Festival «Lenin's Friendship of Peoples of the USSR» in Berehovo District]. (1968). *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*, 10 serpnia, 24 (94), 2–3. [in Ukrainian].
38. Punko, M. (1977). Ya zhyvu v molodykh sertsiaxh [I Live in Young Hearts]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*. 22 lystopada, Bez vyp. (138), 4 [in Ukrainian].
39. Radvantsi. (2002). Diula Ileish narodyvsia sto rokiv tomu. Poet znaishov dim i v Berehovi [Gyula Illyés Was Born a Hundred Years Ago. The Poet also Found a Home in Berehovo]. *Karpati Igoz So*, 1 lystopada, 157–158/16470–16471 (14). [in Ukrainian].
40. Revachko, M. (1972). Okhorona pamiatok ye vazhlyvoiu spravoiu [Protection of Monuments is an Important Matter]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*, 18 hypnia, 28 (86), 3. [in Ukrainian].
41. Sviato mystetstva na Zakarpatti [Art festival in Transcarpathia]. (1972). *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*, 26 serpnia, 28 (103), 1–2. [in Ukrainian].
42. Skrobinets, Yu. (1977). Vidkryttia Adi [Discovery of Ady]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*, 26 lystopada, Bez vyp. (140), 4. [in Ukrainian].
43. U sadu druzhby [In the Garden of Friendship]. (1969). *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*, 15 kvitnia, 25 (45), 1. [in Ukrainian].
44. Fiuzezi, M. (1969). Pidlitkovi mrii [Teenage Dreams]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*, 1 travnia, 25 (52), 4. [in Ukrainian].
45. Fiuzeshi, M. (1984). Ohliad amatoriv [Amateur Review]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*, 4 zhovtnia, 123, 4. [in Ukrainian].
46. Khudak, K. (1977). Biblioteka pereikhala [The Library has Moved]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*. 13 hrudnia, Bez vyp. (147), 3. [in Ukrainian].
47. Chanadi, D. (1967). P'iatdesiat shist rokiv na operatsiinomu stoli [Fifty-Six Years on the Operating Table]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*, 5 hrudnia, 23 (144), 4. [in Ukrainian].
48. Chanadi, D. (1969). Navchatysia hraichy ta rozvazhaiuchys [Learning Through Play and Entertainment]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*, 15 travnia, 25 (56), 4. [in Ukrainian].
49. Chanadi, D. (1971). Nashi khudozhnyky dlia partiinoho z'izdu [Our Artists for the Party Congress]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*, 30 bereznia, 27 (37), 4. [in Ukrainian].
50. Chanadi, D. (1972). Mystetstvo – u prostori rozmirom z doloni [Art in a Palm-Sized Space]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*, 15 sichnia, 28 (7), 4. [in Ukrainian].
51. Chanadi, D. (1972a). Na vystavtsi samodiiialnykh khudozhnykiv [At the Exhibition of Amateur Artists]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*, 27 kvitnia, 28 (51), 4. [in Ukrainian].
52. Chanadi, D. (1981). Velyke sviato mystetstva v amfiteatri [Great Art Festival in the Amphitheater]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*, 16 chervnia, Bez vyp. (71), 1. [in Ukrainian].
53. Chanadi, D. (1982). XIX raionnoho festyvaliu internatsionalistiv Druzhba [XIX District Festival of Internationalists]

Friendship]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*, 28 veresnia, Bez vyp. (119), 1–4. [in Ukrainian].

54. Chanadi, D. (1984). Do dniv skhidnoslovatskoi chastyny ChSSR, yaki vidbudutsia na nashii terytorii [To the Days of the East Slovak Part of the Czechoslovak Socialist Republic, which will Take Place in Our Territory]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*, 4 zhovtnia, Bez vyp. (123), 1. [in Ukrainian].

55. Chanadi, D. (1987). Vidbulosia urochyste vidkryttia memorialnoi doshky Petefi [The Solemn Opening of the Petofi Memorial Plaque Took Place]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*, 3 hrudnia, 145, 4. [in Ukrainian].

56. Chanadi, D. (1988). Do 165-yi richnytsi vid dnia narodzhennia Shandora Petefi [To the 165th Anniversary of Sándor Petőfi's Birth]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*, 1 sichnia, 1, 4. [in Ukrainian].

57. Chanadi, D. & Tabi, L. (1972). Osoblyvyi vsesvitnii den [A Special World Day]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*, 16 bereznia, 28 (33), 3. [in Ukrainian].

58. Chanadi, D. (2004). *U vyri dolenosnykh rokiv [In the Whirlwind of Fateful Years]*. Uzhhorod, PoliPrynt. [in Ukrainian].

59. Chanadi, D. (1969). U teplii, druzhnii atmosferi [In a Warm, Friendly Atmosphere]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*, 20 travnia, 25 (58), 1, 3. [in Ukrainian].

60. Chato, D. (1969). Velykyi uspikh Molodykh Khudozhnykiv [Great Success of Young Artists]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*, 19 chervnia, 25 (71), 4. [in Ukrainian].

61. Chato, D. (1970). Nasha hordist: Berehivskyi symfonichnyi orkestr [Our Pride: Berehove Symphony Orchestra]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*, 31 sichnia, 26 (13), 4. [in Ukrainian].

62. Chato, D. (1970). Yarova Liubov [Yarova Lyubov], *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*, 23 kvitnia, 26 (48), 4. [in Ukrainian].

63. Chato, D. (1972). Desiat khvylyn iz Tamashem Hatsky [Ten Minutes with Tamás Gacki]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*, 1 lypnia, 28 (79), 3. [in Ukrainian].

64. Shober, O. (1996). *Pered stsenoiu, za neiu, bez nei [In front of the Stage, behind It, without It]*. Uzhhorod – Budapesht: Intermiks. [in Ukrainian].

65. Shober, O. (1970). Ohliad shkilnykh potsinovuvachiv mystetstva [Review of School Art Appreciators]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*, 6 sichnia, 26 (2), 4. [in Ukrainian].

66. Shober, O. (1970). Sorok tysiach hliadachiv [Forty Thousand Spectators]. *Veresh zaslo / Chervonyi Prapor*, 1 sichnia, 26 (1), 3. [in Ukrainian].

67. Shubert, D. (1965). Berezke kolorove tkatstvo [Berezke Color Weaving]. *Veresh zaslo / Chervonyi prapor*, 16 zhovtnia, 21 (124), 4. [in Ukrainian].